

bruk av torvhesjer. Hvis det blir arbeidet framover i denne lei, vil målet: rasjonell stikktorvdrift kunne nås innen en rimelig framtid.

BRENNTORVPRODUKSJONEN i 1944.

Brenntorvprodusentene har i 1944 arbeidet under særlig vanskelige forhold. Værforholdene har i de fleste distrikter vært betydelig slettere enn i 1943 med meget regn både på forsommeren og høsten. Produksjonen kom følgelig sent i gang, og bergingen ble vanskeliggjort. Dertil kom stor mangel på arbeidskraft, som for torvindustrien kanskje er mer følelig enn innen de fleste andre erverv. Dette kommer av at torvsesongen er så kort, mangler det folk i de få månedene produksjonen pågår, kan ikke dette opprettes igjen ved å forlenge driftssesongen. Transportvanskeligheter har også spilt inn ved en rekke anlegg. Det er fjorårets produksjon som ikke har kunnet transporteres fra myrene til forbruksstedene, torvhus og lagere har vært opptatt med gammel torv. Flere produsenter har av den grunn enten innstilt eller redusert produksjonen i 1944.

Innsamlingen av oppgaver over årets brenntorvproduksjon er nettopp avsluttet. I de distrikter som til vanlig produserer brenntorv, er det fylkenes forsynings- eller brenselsnemnder som har avgitt produksjonsoppgavene, unntatt for Finnmark, hvor oppgaver fra torvmesteren i Vest-Finnmark er lagt til grunn. Videre er det av myrselskapet innhentet produksjonsoppgaver fra samtlige landets maskintorvanlegg og dessuten fra alle nyere stikktorvanlegg som produserer torv for salg.

Tabell 1 viser en fylkesvis oppgave over årets samlede brenntorvproduksjon. Som tabellen viser er det i hele landet i 1944 produsert ca. 1.856.000 m³ brenntorv. Dette er ca. 394.300 m³ eller 27,0 % over normal produksjon, som er beregnet å utgjøre 1.461.700 m³. Ser vi på resultatet i forhold til fjorårets, viser det seg at produksjonen er gått tilbake med ca. 235.200 m³ eller 11,2 %.

Av tabell 1 går videre fram at i alt 12 fylker har mindre brenntorvproduksjon i år enn i fjor. Det er bare tre fylker som viser en liten framgang, mens 3 fylker oppgir tilsvarende produksjon som forrige år. I Telemark fylke, hvor det i fjor ble produsert ubetydelig brenntorv, har det i år ikke vært noen produksjon. Aust-og Vest-Agder hører også til de fylker som har minimal brenntorvproduksjon, men det har her vært litt framgang siden forrige år.

Årets produksjon av maskintorv utgjør 124.470 m³. Skjønt dette er vel 6 ganger mer enn vår normale produksjon av maskintorv, er resultatet likevel beklagelig lavt. Sammenlignet med 1943 er nedgangen 45.930 m³, hvilket tilsvarer ca. 1/4 av fjorårets maskin-

torvproduksjon. M. a. o. er maskintorvanleggenes kapasitet på langt nær utnyttet. Her har mangelen på arbeidskraft gjort seg særlig sterkt gjeldende.

I tabell 2 er meddelt mer detaljerte oppgaver vedkommende maskintorvproduksjonen og over produksjonen av stikk-torv ved nyere anlegg som produserer torv for salg. Maskintorvproduksjonen utgjør, som nevnt, 124.470 m³, og av stikk-torv er ved de nevnte anlegg produsert 25.400 m³. Den samlede brenntorv-mengde ved «salgsanleggene» er følgelig 149.870 m³ eller rundt regnet 150.000 m³. Det tilsvarende tall forrige år var 210.000 m³. I tillegg til disse nyere stikk-torvanlegg finnes det et meget stort antall stikk-torvprodusenter som produserer brenntorv også i normale år og som under brenselskrisen har utvidet produksjonen med tanke på salg. Over disse føres ikke særskilt statistikk, men produksjonsøkningen kommer med i fylkesforsyningsnemndenes oppgaver.

Av tabell 2 framgår videre at praktisk talt all brenntorv, eller nøyaktig 99,1 %, var disponert pr. 1. november i år. Til industrielt behov er avsatt 46 %, og de resterende 54 % går til husbruk. Slik som brenselssituasjonen ligger an er det lett å få avsetning for brenntorven, det er bare så altfor lite på markedet. En del stikk-torv er i høst blitt disponert til generatorbrensel etterat den er kappet opp i passende stykker og solgt som «torvknot». Torvknoten innblandes vedknoten med inntil 20 % for å drøye denne.

I tabell 3 er samlet en rekke data vedkommende «salgsanleggene». I alt 78 maskintorvanlegg har vært i drift i år, herav har 8 anlegg samtidig drevet med produksjon av stikk-torv. Av rene stikk-torvanlegg har 57 drevet torvproduksjon i 1944. Tilsammen blir dette 135 anlegg som har produsert torv til salg i meldingsåret. Av «krise-anlegg», som har innstilt produksjonen, har vi ikke mindre enn 31 maskintorvanlegg og 27 stikk-torvanlegg. Enkelte av disse har sluttet fordi myrene er utstukket, men de fleste har stått på grunn av vanskelige arbeids- og driftsforhold.

Antallet av torvmaskiner som har vært i bruk i år er 95. Maskintypene framgår av tabell 3, rubrikk 8—14. De tilsvarende driftsmaskiner er oppført i rubrikkene 15—20. Som en vil se er i alt 70 maskiner drevet elektrisk. Driftsmaskinene for de øvrige 25 torv-maskiner har vært 12 oljemotorer, 8 lokomobiler, 4 traktorer og 1 generator.

I alt 40 torvmaskiner har vært ute av drift i 1944 (rubrikk 21). Flere av disse er små, eldre maskiner fra forrige brenselskrise, som nok vil kunne brukes et års tid eller to i tilfelle det kan skaffes arbeidskraft, men som vil bli sjaltet ut i løpet av få år.

Årets brenntorvproduksjon, angitt i tonn, beregnet etter 4 m³ stikk-torv eller 3 m³ maskintorv pr. tonn, utgjør:

Tabell 1.

Samlet oppgave over

Fylke	Beregnet normal brenntorvproduksjon i m ³		Brenntorvproduksjonen 1944		
	I alt	Herav maskintorv	I alt m ³	+ eller ÷ i forhold til	
				normal produksjon m ³	fjorårets produksjon m ³
1	2	3	4	5	6
Østfold	—	—	28.020	+ 28.020	÷ 10 350
Akershus	—	—	3.100	+ 3.100	÷ 2 190
Hedmark	18.000	18.000	36.840	+ 18.840	÷ 14.830
Opland	1.500	1.200	31.950	+ 30.450	÷ 11.350
Buskerud	500	400	4.660	+ 4.160	÷ 4.830
Vestfold	—	—	3.950	+ 3.950	÷ 350
Telemark	—	—	—	—	÷ 50
Aust-Agder	—	—	1.120	+ 1.120	+ 120
Vest-Agder	2.000	—	1.900	÷ 100	+ 900
Rogaland	150.000	1.000	310.500	+ 160.500	÷ 102.000
Hordaland	130.000	—	140.400	+ 10.400	÷ 23.400
Sogn og Fjordane	50 000	—	50.000	—	—
Møre og Romsdal	165.000	—	168.300	+ 3.300	÷ 9.100
Sør-Trøndelag	245.000	—	183.750	÷ 61.250	÷ 61.250
Nord-Trøndelag	55.000	—	55.000	—	÷ 6.000
Nordland	380.000	—	519.000	+ 139.000	—
Troms	167.000	—	204.600	+ 37.600	—
Finnmark	97.700	—	113.000 *	+ 15.300	+ 9.570
I alt	1.461.700	20.600	1.856.090	+ 394.390	÷ 235.110

*) For Finnmark mangler oppgaver fra Aust-Finnmark. Produksjonen beregnet på grunnlag av oppgavene fra Vest-Finnmark.

Stikkertorv (avrundet) 432.900 tonn
 Maskintorv (avrundet) 41.500 »

I alt 474.400 tonn

Som vi ser utgjør maskintorvproduksjonen bare 8,7 % av den samlede brenntorvproduksjon i 1944. Forrige år utgjorde maskintorven

brenntorvproduksjonen 1944.

Maskintorvproduksjonen 1944			Beregningsgrunnlaget for oppgavene over den normale brenntorvproduksjon
I alt m ³	+ eller ÷ i forhold til		
	normal produksjon m ³	fjorårets produksjon m ³	
7	8	9	10
20.820	+ 20.850	÷ 3.970	Etter myrselskapets egne oppgaver
3.050	+ 3.050	÷ 2.200	do.
35.730	+ 17.730	÷ 13.720	do.
31.780	+ 30.580	÷ 11.060	do.
4.500	+ 4.100	÷ 4.440	do.
3.900	+ 3.900	+ 750	do.
—	—	—	do.
750	+ 750	+ 500	do.
—	—	—	Vesentlig etter Statistisk sentral- byrås materiale
18.500	+ 17.500	÷ 6.280	do.
1.160	+ 1.160	÷ 1.060	Vesentlig etter oppgaver fra Jord- vernkomiteen
—	—	—	do.
4.000	+ 4.000	÷ 4.500	do.
100	+ 100	÷ 100	Vesentlig etter Statistisk sentral- byrås materiale
—	—	—	Vesentlig etter oppgaver fra Jord- vernkomiteen
75	+ 75	+ 75	Vesentlig etter Statistisk sentral- byrås materiale
75	+ 75	+ 75	do.
—	—	—	Etter oppgaver fra Statens torvmestre
124.470	+ 103.870	÷ 45.930	

10,6 % av den samlede produksjon, der som nevnt foran var 11,2 % større enn i år.

Det kan ha sin interesse å se litt på mulighetene for å øke brenntorvproduksjonen ved de anlegg som no vesentlig driver produksjon for salg. Nedenfor er sammenstilt oppgavene vedkommende disse såkalte «kriseanlegg», hvorav de aller fleste er kommet i stand under siste brenselsskrise:

Tabell 2. *Fylkesvise oppgaver over maskintorvproduksjonen m. v. i 1944*
 Statistikken omfatter så vidt vites alle landets maskintorvanlegg og dessuten nyere stikkorvanlegg som produserer torv for salg.

Fylke	Produksjonens størrelse i m ³				Av torven er disponert m ³ pr. 1/11 1944						I alt disponert pr. 1/11 1944 m ³
	Maskin-torv	Stikk-torv	I alt	Til industrien			Til husbruk				
				Maskin-torv	Stikk-torv	I alt til industrien	Maskin-torv	Stikk-torv	I alt til husbruk		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Østfold	20.850	7.170	28.020	20.850	6.280	27.130	—	390	390	27.520	
Akershus	3.050	50	3.100	—	—	—	3.050	50	3.100	3.100	
Hedmark	35.730	1.110	36.840	2.400	260	2.660	33.330	750	34.080	36.740	
Opland	31.780	170	31.950	22.230	—	22.230	9.550	170	9.720	31.950	
Buskerud	4.500	530	5.030	2.900	120	3.020	1.600	60	1.660	4.680	
Vestfold	3.900	50	3.950	—	—	—	3.900	50	3.950	3.950	
Aust-Agder	750	370	1.120	250	—	250	500	220	720	970	
Rogaland	18.500	6.520	25.020	5.430	5.250	10.680	13.070	1.270	14.340	25.020	
Hordaland	1.160	7.750	8.910	—	1.500	1.500	1.160	6.250	7.410	8.910	
Møre og Romsdal	4.000	860	4.860	—	570	570	4.000	290	4.290	4.860	
Sør-Trøndelag	100*	400	500	—	—	—	100	330	430	430	
Nord-Trøndelag	—	420	420	—	220	220	—	—	—	220	
Nordland	75*	—	75	—	—	—	75	—	75	75	
Troms	75*	—	75	—	—	—	75	—	75	75	
I alt	124.470	25.400	149.870	54.060	14.200	68.260	70.410	9.830	80.240	148.500	

*) Prøvedrift ved nymonterte anlegg.

Tabell 3. Statistiske oppgaver vedkommende samtlige maskintorvanlegg og nyere stikkertorvanlegg som produserte torv for salg i 1944.

Fylke	Antall bedrifter i drift					Kriseanlegg som har innstilt produksjonen		Antall maskiner i bruk										Antall torv-maskiner ute av drift		
	Maskintorvanlegg	Stikkertorvprod. maskintorvdrift	Rene stikkertorvanlegg	I alt	Maskintorvanlegg	Stikkertorvanlegg	Torvmaskiner													
							Horn Jern	Svedala	Adals Brug	Myren	Skretting & Vigre	Andre	I alt brenntorvmaskiner	Lokomobil	Olfemotor	Traktor	Generator		Elektrisk	I alt driftsmaskiner
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Østfold	4	2	12	16	1	5	1	4	1	1	—	—	7	—	—	—	4	7	2	
Akershus	4	—	1	5	2	—	1	—	2	1	—	—	4	—	—	—	4	4	3	
Hedmark	23	2	5	28	2	6	2	5	17	2	—	1	27	7	2	—	16	27	2	
Opland	12	—	3	15	7	5	2	2	12	1	—	1	18	1	3	—	14	18	8	
Buskerud	3	—	3	6	3	—	1	—	—	1	—	1	3	—	—	—	3	3	3	
Vestfold	2	—	1	3	1	2	—	—	2	—	—	—	2	—	—	1	1	2	1	
Telemark	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Aust-Agder	1	—	2	3	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	1	1	
Rogaland	23	3	20	43	10	3	3	1	—	—	16	4	24	—	2	—	20	24	12	
Hordaland	2	—	3	5	1	—	2	—	—	—	1	—	3	—	—	—	3	3	2	
Møre og Romsdal	1	—	3	4	—	2	1	—	—	2	—	—	3	—	—	—	3	3	3	
Sør-Trøndelag	1	1	2	3	2	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	2	
Nord-Trøndelag	—	—	2	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Nordland	1	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	
Troms	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	
Sum	78	8	57	135	31	27	16	12	35	8	17	7	95	8	12	4	1	70	95	40

	Maskintorv- anlegg	Stikkertorv- anlegg	I alt
Anlegg i drift i 1944	78	57	135
Anlegg som har innstilt driften	31	27	58
	<hr/>		
Antall «kriseanlegg» i alt	109	84	193

Av brenntorvmaskiner finnes:

Benyttet i 1944	95
Ikke benyttet i 1944	40

Antall brenntorvmaskiner i alt 135

Med utgangspunkt i ovenstående tall vil en kunne danne seg et begrep om hvor meget brenntorv det ville kunne produseres ved disse anlegg, hvis det kan skaffes tilstrekkelig arbeidshjelp og driftsmidler for øvrig.

Ved maskintorvanleggene har den gjennomsnittlige produksjon pr. maskin i årene 1941—44 vært:

År	1940	1941	1942	1943	1944
Produksjon pr. maskin, m ³	1536	1443	1523	1578	1310

Som vi ser har det i alle år vært liten produksjon pr. maskin, men det kan opplyses at gjennomsnittet er beregnet på samtlige maskiner som har vært i bruk, selv om det bare har dreid seg om prøvekjøring (jfr. eksempelvis tabell 2, rubrikk 2). Under middels gode værforhold skulle det ikke være for dristig å regne at det gjennomsnittlig pr. maskin kan produseres 2000 m³, selv om mange av maskinene er små. Maskintorvanleggenes kapasitet skulle følgelig dreie seg om 270.000 m³ torv. Men som nevnt foran forutsetter dette at tilstrekkelig arbeidskraft kan skaffes, og for enkelte anlegg dessuten forskjellige andre ting, hvorav driftsoljer tør være det viktigste.

Ved de nyere stikkertorvanlegg har produksjonen pr. anlegg gått tilbake i alle år siden 1940 fra vel 1000 m³ i gjennomsnitt i 1940 til ca. 400 m³ i 1944. Dette skyldes for den alt overveiende del de stadig økede vanskeligheter med å skaffe arbeidskraft. Hvis det blir marked for stikkertorv og folk kan skaffes, vil de fleste stikkertorvanlegg kunne komme i gang igjen. Med ca. 1000 m³ i gjennomsnittlig produksjon pr. anlegg blir dette ca. 80.000 m³ stikkertorv.

Maskintorvanleggene og de nyere stikkertorvanlegg skulle følgelig representere en produksjon av henholdsvis ca. 270.000 m³ og ca. 80.000 m³, eller tilsammen ca. 350.000 m³. Ved en alminnelig økning av stikkertorvproduksjonen på Vestlandet, i Trøndelag og Nord-Norge også hos de mange små stikkertorvprodusenter som normalt stikker torv til eget bruk, vil brenntorvproduksjonen i det hele kunne økes betydelig. Det er her som ved «kriseanleggene» tilgangen på arbeidskraft som er den viktigste betingelse for økning av produksjonen.